

Zeitschrift: Romanica Raetica
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 25 (2023)

Artikel: Gian Travers : la histoargia da Joseph. L'emprim gieu rumantsch, preschentà il 1534
Autor: Darms, Georges
Vorwort: Prefaziun
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-1050149>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 16.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Prefaziun

Il punct da partenza da questa ediziun è l'indicaziun da Jachiam Bifrun en l'introducziun da *L'g Nuof Sainc Testamaint: Vair' es che alchiüns oters s'intramettan da scriuer nos plêd, cun ün schert mœd, quël chi num plêstha*. I sto damai avair dà anc in'otra moda e maniera da scriver rumantsch il 1560, cur che ses 'Nuof Testamaint' è cumparì. Bifrun inditgescha er, pertge che quest mœd nun al plasha: *par aquaista chiaschu<n> chels adrouuen schert bustaps & acce<n>s, quœls chi nu uingen adruôs in la leau<n>gia Latina*. Quels auters scrivan damai en in'otra tradiziun che la tradiziun da scriver latina. En dumonda vegn da quel temp sulettamain la moda e maniera da scriver tudestga, che dovra effectivamain grafems u bustabs che na vegnivan apaina duvrads en texts latins, sco <k>, u insumma betg, sco <w>.

La suletta persuna enconuscenta fin uss ch'ha scrit rumantsch gia avant Bifrun è Gian Travers. Tscherts psalms e chanzuns da Durich Chiampell circulavan bain er gia avant lur publicaziun il 1562, sco quai che Chiampell inditgescha en sia prefaziun, ed i dat schizunt ina traducziun putera d'in text vallader da Durich Chiampell en in manuscrit dal 1561. Ma pli enconuscent sco autur rumantsch avant Bifrun era segiramain Gian Travers.

Ils trais texts rumantschs enconuscents da Gian Travers, la 'Chanzun da la guerra dal chastè da Müs', scritta il 1527, ils gieus 'Joseph' ed il 'Filg pertz', preschentads ils 1534 e 1542, n'èn betg vegnids publitgads a ses temp. Els èn sa mantegnids sulettamain en manuscrits blier pli tardivs. Il pli vegl da quests manuscrits publitgads fin ussa, ina versiun dal 'Joseph', datescha dal 1593, è damai scrit 59 onns suenter la preschentaziun dal text. Els copists da quel temp n'avevan betg l'intent da copiar il text da lur model uschè fidaivlamain sco pussaivel, mabain d'al render accessibel a lur contemporans. Els scrivevan damai en l'ortografia da lur temp, quella ch'els duvravan sezs. Pli disads ch'ils copists eran e main che restava da l'ortografia oriunda, e bainquant er dal text original ch'els adattavan al linguatg dal temp. Per questa raschun n'han ins strusch gì fin uss indizis suffizients per pudair giuditgar il sistem grafic oriund da Gian Travers.

In'excepziun fa in manuscrit dal 'Joseph' vegnì a la glisch pir il 1949 grazia ad in scenzià beltg, Louis Mourin, che l'ha fastizà en la Biblioteca rumantscha da la Chesa Planta. El datescha dal 1567, damai mo quatter onns suenter la mort da Gian Travers. El è scrit da Conradin Planta da Zuoz e copià fitg probabel directamain da l'original. El è plinavant scrit en in'ortografia ch'ins

na chatta en questa furma uschiglio en naging auter manuscrit da quel temp. Las particularitads da questa ortografia, tractadas en l'Introducziun, derivan damai bain da ses model, l'original da Gian Travers.

Il manuscrit da Conradin Planta è la basa da la preschenta ediziun dal 'Joseph' da Gian Travers. Er ils auters sis manuscrits independents èn resguardads en las annotaziuns al text per demussar almain parzialmain il svilup d'in text en ils manuscrits da different temp. Damai che l'acziun dal gieu è datiers dal text biblic Genesis, capitels 37-47, vegn desistì d'ina traducziun, ma tut ils plets e tut las furmas che cumparan en il text da l'ediziun en er da chattar en il Glossari a la fin dal text. Plinavant vegnan discutadas en il Commentari furmas spezialas dal text e dals differentes manuscrits e vegn tractà ina schelta da dumondas che sa dattan en connex cun il text e sia ediziun.

I fiss da giavischar che l'ediziun da quest manuscrit possa intimar da s'occupar pli fitg er cun ils auters dramas preschentads a Zuoz durant il 16avel tschientaner, en emprima lingia cun il drama 'Las dysch æteds', ch'è sa mantegnì en in manuscrit dal 1561, il pli vegl d'in drama enconuschent fin uss, ma er dals texts da dretg da Suot Funtauna Merla.

